

Uluslararası Trafik ve Yol Güvenliği Kongresi ve Fuarı
8-12 Mayıs 2002
ANKARA

ÖRGÜN EğİTİM SİSTEMİMİZDE SÜREKLİ TRAFİK EğİTİMİ İLE İLGİLİ BİR UYGULAMA
AKINOđLU, H. Fatoş (GÜR)

Gazi Üniv. Fen Bil. Ens. Trafik Planlaması ve Uygulaması Anabilim Dalı
f_akinoglu@yahoo.com

ÖZET

25-27 Nisan 2001 tarihinde düzenlenen Trafik ve Yol Güvenliği Kongresi'nde tarafımdan sunulan "Örgün Eğitim Sistemimizde Trafik Eğitiminin Yeri ve Önemi" isimli çalışmada, "bireyin toplum içinde yaşamını sürdürebilmek için gerekli olan temel becerileri, okul öncesi dönemde kazandığı ve takibeden okul yıllarında pekiştirdiği, bir başka deyişle kişiliğinin temel çatısının okul öncesi dönemde oluştuduğu göz önüne alınarak trafik eğitiminin, bireyin aile çevresinde edindiği eğitimin yanısıra, sistematik olarak ve bilimsel tekniklerle desteklenerek, örgün eğitim kapsamında çocuklara verilmesinin gerekliliği" vurgulanmış ve "bu konuya eğitim sistemimizde gereken önemin verilmesi ve bu sürecin iyi değerlendirilmesi ile, gelecekte bireylerin karışacağı ya da neden olabileceği olası kaza ve ihlallerin önemli ölçüde azalacağı" öngörölmüştü.

Bu öngörüden yola çıkılarak, yurt dışında yapılan çalışmalar incelenmiş ve çalışmanın hedef kitlesinin öğrenci – veli – öğretmen üçlüsü olması gerektiği saptanmıştır. Bu bağlamda, "ilköğretim boyunca sürdürülecek olan trafik eğitimi"nin, bahsedilen 3'lü gruba eşzamanlı olarak verilmesi için, bir taslak program hazırlanmıştır. Bu programa göre, trafik eğitiminin ilköğretim düzeyinde uygulanmasına yönelik ilk denemeler, bu çalışmaya gönüllü bir sınıfta, okul yönetimi, öğretmen, veli ve öğrenci işbirliği ile, bir sosyal faaliyet adı altında başlatılmıştır.

Bildiride, bu uygulamanın aşamaları, gelinen nokta, elde edilen veriler ve örneklemeler yer alacak; çalışmanın yaygınlaştırılması için yapılması gerekenler ve gereksinimler tartışmaya açılacak; çalışmanın interaktif yapısı anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler: **Örgün eğitim sistemi, trafik eğitimi, sürekli trafik eğitimi, ilköğretimde trafik eğitimi.**

AN APPLICATION OF CONTINUOUS TRAFFIC EDUCATION/TRAINING AT A PRIMARY SCHOOL

SUMMARY

The traffic safety and accidents are the most important issues which cause human and monetarial losts in Turkey. Long term statistics show that children are the most affected individuals of our society from accidents. On this respect, it is a common blief for all of us and also for The Ministry of Education as a reality that it's easier to educate and train children than adults for traffic safety. Everybody believes that this should be implemented as a regular and formal "continuous traffic education/training programme" which to provide pre-school and primary school children with the necessary skills, attitude and knowledge through the realization of the "continuous traffic education". In this study, to establish traffic safety notions through children in our country, we decided to initiate a pilot project at a primary school named Ayten-Saban Diri İlkogretim Okulu which also contains a pre-school class. The program of education and training in our project, includes the development and support of the curriculum for preschool and primary school. However, although the project's main aim seems to educate/train the children, it also intends to educate/train the parents who take place as a drivers in daily traffic of the metropols. We are also collaborating with all the teachers, students, parents, universities and Police Department and also the transport company that provides student's transportation. Preliminary results of our study showed that the children are more sensitive to the traffic regulations than adults. Another important outcome is that they are really willing to incorporate not only to learn traffic but also to teach and interfere to their parents about the traffic.

We believe that if this education/training program begins at this stage, there will be numbers of young people educated/trained for traffic, who respects to social and traffic rules within 15 years later. We should know that the advantage of such afforts is two-fold as these children will start to educate/train their parents who are driving in the heavy traffic, right now in our streets.

GİRİŞ

Geçen yıl gerçekleştirilen I. Trafik ve Yol Güvenliği Kongresi'nde sunmuş olduğumuz **Örgün Eğitim Sistemimizde Sürekli Trafik Eğitimi** isimli tebliğde, ülkemizdeki trafik sorununun çözümü için mevcut önlemlerin yanı sıra, geleceğe yatırım yapmak gerektiğini, bunun bir yolunun da gelecekte trafikte yer alacak olan çocukların şimdiden, sistemli bir trafik eğitimi almaya başlamalarının gerekliliği vurgulanmıştı.

Bu çalışmada ise, vurgulanan bu gerekliliğin hayata geçirilmesi için başlatılan pilot projenin tanıtılması, atılan adımlar ve alınan ilk sonuçlar, kısa açıklamalar şeklinde verilecek; projenin çocuklar üzerindeki etkileri, çocuklarla yapılan röportaj filmleri aracılığıyla, dinleyicilere bizzat çocuklar tarafından aktarılacaktır.

PROJE

Geçen yıl, trafik eğitiminin gerekliliği şu sözlerle ifade edilmişti: **“Örgün eğitim sistemimizde, sürekli trafik eğitimini gerçekleştirdiğimizde, 15 yıl sonra kurallara uyan ve çevresine duyarlı, saygılı bireyleri trafikte görebileceğimize inanıyoruz”**. Bu sözler, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trafik Planlaması Anabilim Dalı'nın, trafik bilincinin küçük yaşlardan itibaren yerleştirilerek, pekiştirilmesinin, yaratacağı etkileri ve yararlarını gözler önüne serbilmek amacıyla; bir ilk öğretim okulunda **sürekli trafik eğitimi projesi** oluşturulmasında ilk hareket noktasını ve projenin amacını oluşturdu. Bu bağlamda atılan adımlar ve alınan sonuçlar aşağıdaki gibi sıralanabilir.

Projenin Amaçları

- Çocuklara, okul öncesi dönemden başlayarak, ilköğretim boyunca “sürekli trafik eğitimi” verilerek, 15 yıl sonra, kurallara duyarlı ve saygılı, trafik bilincine sahip bireylerin trafikte yer almasını sağlamak,
- Çocuklar aracılığıyla, yetişkinlerin trafik kurallarına uyma konusunda duyarlılıklarını arttırmaktır.

Neden okul öncesinde sürekli trafik eğitimi?

Çünkü,

- bireyler, toplum içinde yaşamlarını başarıyla sürdürebilmek için gerekli olan temel becerileri, okul öncesi dönemde kazanırlar.
- kişiliğin temeli, bu dönemde oluşmaya başlar,
- okul öncesi dönemde edinilen bilgi ve beceriler, takip eden okul yıllarında, geliştirilerek pekiştirilir.

Okullarımızda trafik eğitimi zaten var!

Ancak, verilen bu bilgiler, **sistemli bir hatırlatma yöntemine** dayanmadığından ve yakın çevrenin davranışlarıyla bilinçli olarak pekiştirilmediğinden, çocukların hafızalarında kalıcı bir yer edinmiyor.

Çocuklar en çok kimlerin davranışlarını örnek alır?

Çocuklar öncelikle, **yakın çevrelerindeki kişilerin** davranışlarını örnek alır ve **gözlemleri doğrultusunda** davranış geliştirirler. O halde, trafik konusunda örnek alacakları yakın çevrelerine ve gözlemlerine bir bakalım.

- **Aileleri** ile birlikte, araçta giderken, arabayı kullanan ebeveynin gerek sürücü olarak kurallara uyma ya da ihlal davranışları; gerekse yetişkin olarak öfke, sıkıntı, üzüntü belirten sözleri, çocukların ilk örnekleri olmaktadır.
- Aynı şekilde, **servis aracı sürücüsünün** trafikteki davranış ve sözleri, çocukta kalıcı izler bırakmaktadır.
- Bir başka önemli etken de, **televizyondur**. Çocukların izledikleri çizgi filmler ya da aksiyon filmleri; kuralları ihlal ederek hız yapan, alkollü araç kullananları gösteren haber ya da magazin programları da, çocukları derinden etkilemektedir.

Bir yanda kurallar, bir yanda da ailelerinin ve her gün canlarının emanet edildiği sürücülerin yaptıkları ihlaller! Çocuklarla yapılan görüşmeleri yansıtan ve bu sunuşun temelini oluşturan filmlerde, onların kurallara uyma konusunda son derece hassas olan beyinlerinin, yetişkinlerin yaptıkları bu tür kaza ya da kuralsızlık örnekleri ile karışmakta olduğu açıkça görülmektedir.

Projenin hedef kitlesi

- Çocuklar,
 - Okul öncesi (3-6) yaş grubu,
 - İlköğretim (6-14) yaş grubu,

- Aileler,
- Servis araçları sürücüleri,
- Öğretmenler.

Öğretmenler, çocuklara verilecek bu sürekli hatırlatmaya dayalı eğitimde, çok önemli bir rol üstleneceklerinden, onların trafik konusunda yeterli ve doğru bilgi ve belge ile desteklenmeleri, ayrı bir önem taşımaktadır.

Projenin hedefleri

- Uzun vadeli (13-15 yıl sonrası),
- Orta vadeli (8 yıl),
- Kısa vadeli (2001-2002 eğ. yılı) olarak belirlenmiştir.

ATILAN ADIMLAR

Gerekler, amaç, hedef ve hedef kitle belirlendikten sonra, uygulamanın yapılacağı okul olarak, 3 yıllık bir devlet okulu olan Ayten-Şaban Dirî İlköğretim Okulu seçildi.

Okul ve Milli Eğitim Bakanlığı

Önce okul yönetimine,

projenin

- amaçları,
- hedefleri,
- beklentiler anlatıldı.

Projenin yararına yeterince inandıklarında, yönetimle birlikte,

- öğretmenlere, gruplar halinde açıklamalar yapılarak, proje anlatıldı,
- okulun bağlı olduğu, Çankaya İlçesi Milli Eğitim Müdürü'ne,
- Ankara İli Milli Eğitim Müdürü'ne, proje kapsamında okulun pilot okul olarak değerlendirilmesi gerektiği anlatıldı,
- okulda yapılacak çalışmalar için, bu makamların ve Valiliğin yazılı onayları alındı,

Üniversite

Trafik konusunda bilgilendirilecek öncelikli grup çocuklar olduğu için, çalışmalar sırasında çocuk psikiyatristlerinin ve program geliştirme konularında eğitim bölümlerinin de desteği gerekeceğinden, **Ankara Üniversitesi'nin Çocuk Psikiyatrisi ve Eğitim Fakülteleri** ile görüşüldü ve destek sözleri alındı.

Emniyet Genel Müdürlüğü

Eş zamanlı olarak, trafikten sorumlu Emniyet Genel Müdür Yardımcısı **Abdullah BOLCU** ile görüşüldü ve **EGM** olarak konuya son derece sıcak yaklaşımlarının yanı sıra, her türlü eğitim ve teknik desteği vereceklerini söylemeleri ve hemen ilk eğitim çalışmalarını organize etmeleri, sevindirici oldu.

Özel Sektör

Özel sektörden de, yardım teklifi gelmekte gecikmedi ve **Mobilsoft** firması, çocuklar için üretmiş olduğu Trafik Eğitim CD'sini kullanımımıza açtı ve ilk desteğini, sunuş sırasında gösterilecek olan, çocuklarla yapılacak röportajların filmlerinin çekimini üstlendi.

Program Çalışmaları

Tüm bu desteklerle yola çıkılarak, 2002-2003 eğitim-öğretim yılında uygulanması düşünülen programın oluşturulması çalışmalarına başlandı. Bu programın en önemli özelliği, bizzat okulun öğretmenleri tarafından oluşturulacak olmasıydı.

Program, ayrıca bir trafik dersini değil; **her dersin içinde, her hafta, trafikle ilgili bir konunun vurgulanması ve trafik konusunun sürekli gündemde tutulması** esasına dayanmaktadır. Bu nedenle, sosyal bilgilerden, matematiğe, müzikten resme kadar her dersin kapsamında konunun vurgulanması gerekmektedir. Öğretmenlerimiz, bu konuları hangi ünite, gün veya saatte vurgulayacaklarının programını yapmaya başladılar. Bizim görevimiz ise, onlara materyal ve yurt dışında yapılan çalışmalardan örnekler temin etmektir.

Örneklem Grubu

Orta vadeli çalışmalar sürerken, projenin çocuklar üzerindeki ilk etkilerini tespit etmek için, pilot bir sınıf seçildi (2-A sınıfı). Sınıf öğretmeni ve rehberlik öğretmeni gözetiminde, çalışmalar önce sosyal faaliyet adı altında, öğlen tatillerinde başlatıldı. Bu sınıfla yapılan çalışmalar şöyle özetlenebilir:

- Çocuklara trafik konusunun önemi anlatıldı:
 - trafikteki tehlikelerden kendilerini korumaları,
 - trafikte tehlike yaratmamaları konusunda bilgiler verilmeye başlandı.
- Sınıfta bir **Trafik Grubu** oluşturuldu ve gruba katılmayan çocukların, isterlerse dışarıdan destek verebilecekleri belirtildi.
- Bir slogan belirlendi: “**ilk hedef 24 çocuk, 48 ebeveyn!**”
- Her hafta bir öğlen saatinde, çocuklarla buluşulup, bilgi aktarımı yapıldı.
- Ailelere mektuplar yazıldı:
 - proje hakkında bilgi verildi,
 - eğitimlerden sonra, çocukların trafikteki davranışlarındaki değişiklikleri gözlemleri ve bize bildirmeleri istendi,
 - alınan geri bildirimler değerlendirilerek, çocuklara ve ailelere verilecek yeni bilgilerin şekillendirilmesinde yararlandı.
- Çocuklardan, ailelerine trafik konusunda birer mektup yazmaları istendi. Yazılan mektuplar son derece yalın, içten ve dürüsttü. Üstelik ailelerin trafikteki davranışları konusunda son derece önemli enformasyon içeriyordu. Örneğin:
“*Anneciğim ve babacığım. Trafik hakkında bildiğiniz çok şey var. Ama birkaç şeyi yanlış yapıyorsunuz. Babacığım sen arabanın arkasına bakma. Anneciğim sen de babam gibi araba sürmek istiyorsun. Ama sakın olsan dağa iyi olur*”.
- Artık, içeriği ve materyali çocuklar tarafından saptanan, “**Küçük Gözlemciler Trafik Grubu Gazetesi**” adında bir gazetemiz var. Bu gazete aynı zamanda okul panosunda da teşhir edilmektedir.
- Çocuklara, “**ailelerinin trafik gönüllüsü**” olduklarını belirten, Müdür ve sınıf öğretmeni tarafından imzalanmış birer belge dağıtıldı.
- Emniyet Genel Müdürlüğü, **Trafik Eğitim ve Araştırma Daire Başkanlığı’nın deneyimli bir elemanı**, çocuklara eğitim verdi. Bu, hem çocuklara konunun resmi bir kanaldan anlatılması, hem de çocukların küçük yaşta polisle dostluk kurması açısından son derece olumlu bir çalışmadır.
- **Mobilsoft** firmasının Projemizde kullanımımıza sunduğu **Trafik Eğitim CD’si** yardımıyla, bilgisayarda oyunlarla eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmeye başlandı. Bu arada, çocukların ürünü kullanmadan önceki ve sonraki bilgi ölçümleri de yapılmaktadır.
- Çocuklar ve velilerle yapılan çalışmaların yanısıra, **okulun öğrenci taşıma firması AYDER-TUR** ile de işbirliği yapılabilmesi için, firma yetkilileri ve sürücülerle ilk görüşmelere başlandı. Bu çalışma, projenin çok önemli bir diğer ayağı olup, konuyla ilgili çalışmalar daha sonra detaylandırılacaktır. Ancak ön görüşme bazında yapılanlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:
 - çocukların okulda edindiği trafik bilgilerini,
 - sürücülerin, trafikte araç içi ve dışı davranışlarıyla desteklemeleri,
 - velilerin ve çocukların bu konuda bilgilendirilmeleri çalışmalarımız sürdürülüyor
- Geçici bir adreste, Web Sitemizi oluşturma çalışmalarına başladık: **<http://www.kerimesat.com.tr/asd>**.
- Çocuklarla eğitim,
- velilerle yazılı ve sözlü bilgilendirme çalışmalarımız sürüyor,
- Sınıf öğretmenimiz, çocuklara grup çalışmaları yaptırarak, trafik konusunu sürekli olarak gündemde tutmaya çalışıyor.

BUNDAN SONRA YAPILACAKLAR

Teorik Çalışmalar

- 2002-2003 yılındaki çalışmalarımızı, küçük grubumuzdan elde edilen verilerin ışığında, daha etkin olarak programlayacağız,
- İlgili kişi ve kuruluşların teknik ve bilgi desteğini artırmaya, bilgi birikimlerinden daha fazla yararlanmaya çalışacağız.

Uygulamaya Yönelik Çalışmalar

- 2002-2003 eğitim döneminde, okulda trafikle ilgili bir laboratuvar oluşturmaya çalışacağız,
- Sınıf içinde, okul bahçesinde, tali ve işlek yollarda ve trafik parklarında, çocuklara gözetim altında uygulamalar yaptıracağız,

Karşılaştığımız zorluklar, ana hatları ile şöyle sıalanabilir:

- Teknik ve teknolojik eksiklikler,
- Donanım eksikliği,
- Maddi zorluklar,
- Sesimizi Duyurma zorluğu.

SONUÇ

Amacımız, 13-15 yıl sonra trafikte yaya/yolcu ve sürücü olarak yerlerini alacak olan bireyleri, bugünden itibaren doğru bilgiler ve pekiştirmelerle geleceğe hazırlarken; onlar aracılığı ile de yakın çevrelerindeki sürücülerin davranışlarının değiştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Tüm zorluklara karşın, uygulamalarımızla sesimizi duyurduğumuzda, yukarıdaki zorlukların büyük kısmının kendiliğinden hallolacağını düşünüyoruz.